

Hrobka Metternichů v Plasích

Rod Metternichů byl po staletí spjat především s Porýním. V době třicetileté války se větev Metternich-Winnerburg-Beilsteinů usadila také v Čechách. Bratři Metternichové koupili v roce 1630 Kynžvart, o něco málo později se stal jejich majetkem také Kynšperk nad Ohří, ale ten v roce 1726 prodali. Kynžvart opouštěli v roce 1945, stejně jako Plasy, které kancléř Metternich koupil v roce 1826 od správy Náboženského fondu. Je zajímavé, že kancléř Metternich si na koupi plaského panství půjčil od Salomona Mayera von Rotschilda 1 040 000 zlatých konveční měny.

Při své první návštěvě v Plasích shledal kancléř Metternich nepoužívaný kostel sv. Václava jako nejvhodnější místo pro hrobku Metternichů. Původ tohoto kostela je možná ještě předklášterní, nepochybně je velmi starého založení. Podstatnou změnu doznal v období rozsáhlé barokní přestavby kláštera, za opata Troyera v posledních dvou desetiletích 17. století. Když byl klášter v rámci josefínských reforem zrušen, kostel sv. Václava zůstal hřbitovním kostelem.

Proč se kancléř zabýval myšlenkou na vybudování rodinné a rodové hrobky? Clemens Wenzel Lothar byl v roce 1826 stár 53 let. V roce 1825, po třicetiletém manželství, poprvé ovdověl. Během jediného roku 1820 ztratil dvě ze svých dcer. Také jeho otec od roku 1818 nebyl mezi živými. Netušil ještě, že za dva roky zemře jeho matka a že po dvou synech, kteří zemřeli jako nemluvňáka a batole v roce 1799, ztratí brzy svého milovaného a v té době jediného syna Victora, který zemře v roce 1829 stár 26 let. Nevěděl, že ze dvou dalších manželství se zrodí ještě dost synů a dcer a že přežije i svou třetí, výrazně mladší manželku. Je pravděpodobné, že ideu hrobky kancléř konzultoval s vídeňským dvorním architektem Pietro Nobilem, který pro něho pracoval v Kynžvartě a částečně i v Johannisbergu. Klasicistní úprava kostela sv. Václava s hrobkou v jeho kryptě je dílem mladého českého, později významného vídeňského i pražského architekta Josefa Krannerera. Se schválenými plány Kranner na jaře 1827 zahájil v Plasích přestavbu. Stavba rychle pokračovala, takže v létě 1828 mohl být kostel i s hrobkou vysvěcen. Vysvěcení se konalo 10. a 11. srpna 1828 a bylo významnou církevní slavností. Papež Lev XII. daroval kancléři Metternichovi ostatky sv. Valentiny, které byly v prosinci 1827 nalezeny v římských katakombách. V rámci slavnosti vysvěcení byly tyto ostatky přeneseny do kostela sv. Václava. V současné době se ostatky nacházejí v depozitáři plaského kláštera.

Slavnostní vysvěcení hrobky v kryptě bylo spojeno s uložením prvních čtyř zemřelých příslušníků rodu, jejichž pozůstatky byly do Plas převezeny. Tři z nich dosud odpočívali v Kynžvartu: kancléřův otec Franz Georg (1746-1818), kancléřova manželka Marie Eleonora (1775-1825) a dcera Marie Clementina (1804-1820). Dcera Marie Leopoldina (1797-1820), provdaná za Josefa Esterházyho, byla převezena z dnešního Bernolákova na Slovensku. Hrobka zaujímá celý půdorys stavby kostela, tj. loď i presbytář. Prostor je rozdělen na širokou přímou chodbu od hlavního vstupu až do někdejší kaple pod presbytářem a na zrcadlově obdobné prostory vlevo i vpravo, kde mezi zděnými sloupy byly na železných roštových konstrukcích připraveny výklenky pro uložení rakví. Nik je celkem 30, po 15 na obou stranách. Hrobka má dobrý a stále fungující větrací systém, světlo proniká bočními okny. Návštěvník může vidět, že některé niky připravené pro rakve zůstaly prázdné. Vpravo v první trojici nejbližší u vstupních dveří odpočívají kancléřovi rodiče a nejnižší ve společné rakvi nejstarší v hrobce spočívající příslušníci rodu Metternichů, Dietrich Adolph a Lucia, kteří nebyli přímými předky kancléře, zemřeli koncem 17. století a jejich pozůstatky byly převezeny do Plas z Kynšperka v roce 1879. Ve středu pravé, jižní strany hrobky spočívá rakev kancléře. Je obklopen svými manželkami. Nad ním je první choť Marie Eleonora, vlevo vedle kancléře druhá žena Maria Antonia a vpravo třetí manželka Melanie. Mezi kancléřem a Melanií jsou na roštové konstrukci dvě malé rakve jejich zemřelých dětí. Vedle Marie

Eleonory spočívají její zemřelé dcery, vlevo Marie Leopoldina a vpravo Marie Clementina. Pod kancléřem blíže k zemi leží jeho syn Victor, vpravo od něho Victorova sestra Hermine Gabriele. Nika vlevo při zemi zůstala prázdná. Trojice nik na pravé straně blíže bývalé kapli pod presbytářem byla před časem zazděna z hygienických důvodů. Za zdí zřejmě leží rakev Lothara Stephana, kancléřova syna z třetího manželství. Na levé, severní straně hrobky blíže ke vstupním dveřím jsou uloženy rakve kancléřových sourozenců, sestry Pauline Kunigunde a bratra Josepha, a Josephovy manželky Julie. Ve středu levé strany hrobky, proti kancléřově rakvi, spočívá rakev jeho syna Richarda, nad ním je Paul Clemens Lothar, kancléřův syn z třetího manželství. Vpravo vedle Richarda je Clemens Wenzel Lothar, kancléřův vnuk. Vlevo vedle Richarda odpočívá Victorův syn Roger von Aldenburg. Z devíti středových nik je pět neobsazených. Z levé trojice vzadu blíže pod presbytářem zůstala dvě místa rovněž prázdná, nejvýše od země je rakev s pozůstatky Emilie Marie Felicie, jedenáctileté dcery Paula Clemense Lothara. Posledním příslušníkem rodu uloženým k věčnému odpočinku do hrobky byl kancléřův stejnojmenný vnuk Clemens Wenzel Lothar, který zemřel v roce 1930. Ovdovělá Isabel, rozená de Silva y Carvajal, markýza de Santa Cruz, se znovu provdala za polského diplomata Skrzynského, ovdověla však znovu v roce 1937. Ona i její syn Paul Alfons s manželkou Tatianou, rozenou Vasilčíkovou, se uchýlili v souvislosti se změnami po 2. světové válce na porýnský Johannisberg. Manželství Paula Alfonse zůstalo bezdětné. Zemřel 21. září 1992. Kněžna Tatiana zemřela 26. července 2006 v Johannisbergu a přála si být pohřbena v zámecké kapli na zámku Johannisberg po boku svého manžela. Oficiální pohřeb kněžny se zádušní mší se konal 7. října 2006.

Podle Jaroslavy Hoffmannové - Hrobka Metternichů v Plasích
in: Minulostí západočeského kraje XXXI, Archiv města Plzně 1996, s.189-206

Město Plasy je současným vlastníkem hrobky Metternichů a hrobka je součástí návštěvníckého okruhu po plaských památkách. Horní část původního kostela se využívá jako smuteční obřadní síň.